

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Збірник наукових праць викладачів та студентів

Випуск 1

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2015

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №5 від 11.12.2015р.)*

Рецензенти:

С.М. Симоненко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського

В.О. Климчук – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології Українського Католицького Університету

Л.П.Бутузова – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

П49 Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем'янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015. – 130 с.

У збірнику наукових праць «Прикладні аспекти психології особистісного зростання» представлені результати науково-дослідної діяльності викладачів кафедри та результати роботи студентських психологічних гуртків та проблемних груп.

Статті подано в авторській редакції.

ЧИННИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

1.	Гавриловська К. Психологічна складова нормативно-правової регуляції поведінки особистості.....	6
2.	Дем'янчук Ю. Використання методів арт-терапії у роботі практичного психолога.....	9
3.	Котлова Л. Психологічний аналіз учбових конфліктів.....	11
4.	Котлова Л., Саух Т. Теоретичний аналіз факторів задоволеності шлюбом подружжя.....	15
5.	Кириченко В. Психологія споживчої поведінки.....	17
6.	Кулаковський Т. Формування підприємницьких компетенцій як завдання практичної психології.....	24
7.	Литвинчук А. Місце емпатії в структурі екологічної самосвідомості особистості.....	29
8.	Мазяр О. Психологічний експеримент І.О. Сікорського.....	33
9.	Можаровська Т. Особливості розвитку екологічної свідомості у підлітковому віці.....	35
10.	Фальковська Л. Архетип справедливості в українських казках.....	37
11.	Шмиглюк О., Зарицька Б. Теоретичний аналіз проблеми самосвідомості у психологічній науці.....	40

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ВІКОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

12.	Гавриловська К., Скрицька К. Чинники формування інтернет - залежності в юнацькому віці.....	43
13.	Гавриловська К., Шаховець Ю. Особливості емоційної сфери дітей з синдром Дауна.....	45
14.	Котлова Л., Бродовська А. Аналіз результатів дослідження прояву шкільної тривожності молодших школярів з різним рівнем навчальної успішності.....	47
15.	Котлова Л., Дідківська В. Зв'язок рівня комунікативності та інтернет – залежності в юнацькому віці.....	49
16.	Кирильчук І. Дослідження ціннісної сфери школярів при переході з молодших до середніх класів.....	51
17.	Кириченко В., Яцинюк Д. Психологічні особливості споживчої поведінки молоді.....	57
18.	Портницька Н., Войцехівська Ю. Гендерні особливості	

	стратегіальних тенденцій розвитку творчих здібностей у молодшому підлітковому віці.....	60
19.	Портницька Н., Долінчук І. Порівняльний аналіз ефективності опитувальників та психосемантичних методів у вивченні образу майбутнього подружнього партнера у юнацькому віці.....	64
20.	Портницька Н., Хомутовська О. Особливості прояву самостійності підлітків залежно від стилю материнського виховання.....	67
21.	Портницька Н., Чупріна С. Образ ідеальної дитини у свідомості батьків підлітків.....	69
22.	Савиченко О., Манілов Ю. Вікові особливості сприймання політичної реклами.....	71

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ РАКУРС

23.	Весельська А. Вплив особистісних характеристик на розуміння музичних творів.....	75
24.	Гавриловська К., Зверева І. Особливості мотиваційної сфери військовослужбовців.....	78
25.	Гавриловська К., Опанчук Т. Психосемантичні характеристики образу кохання у масовій свідомості.....	80
26.	Гавриловська К., Роїк І. Порівняльний аналіз емоційних станів молодих матерів із різним соціальним статусом.....	83
27.	Котлова Л., Драган С. Аналіз гендерних особливостей ставлення до грошей у студентському середовищі.....	86
28.	Котлова Л., Гарбовська І. Порівняльний аналіз ставлення чоловіків та жінок до поняття «конфлікт».....	88
29.	Котлова Л., Ковальчук В. Динаміка професійної мотивації студентів-психологів першого і п'ятого курсів.....	92
30.	Котлова Л., Ковтун В. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу	94
31.	Котлова Л., Осінчук Л. Дослідження стилів поведінки в конфліктній ситуації в студентів з різним соціометричним статусом у групі.....	98
32.	Кириченко В., Божук І. Ефективність використання елементів еротики у рекламі.....	100
33.	Мазяр О., Міліневська Е. Суперечності між декларованими цінностями та реальною поведінкою студентів гуманітарних спеціальностей.....	102

34.	Савиченко О., Дубова С. Розвиток мотивації досягнення студентів в умовах неформальної освіти.....	106
35.	Тичина І., Листопадська М. Професійний вибір в уявленнях сучасних старшокласників.....	108

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ТА СУПРОВОДУ

36.	Гречуха І. Ціннісна підтримка літературно обдарованих старшокласників: на прикладі роботи українських та польських літературних осередків.....	112
37.	Дем'янчук Ю., Шмиглюк О. Структура психологічного портрету дитини у роботі з проєктивними техніками.....	116
38.	Загурська І. Кризові моменти в розвитку самооцінки першокласників.....	118
39.	Кирильчук І., Черняєва В. Психометрична характеристика тесту визначення рівня навчально-пізнавальної активності студентів ВНЗ.....	122
40.	Тичина І., Байдюк А., Жигун Ю., Кухарчук В., Лобода О. Рефлексія досвіду тренінгової роботи з дітьми, що потребують корекції розумового розвитку.....	125

- Вопр. психологии. – 1955.–№ 1. – С. 98-107.
4. Божович Л.И. Особистість і її формування в дитячому віці. – М.: Наука, 1968. – 244с.
  5. Заброцький М.М. Вікова психологія. – 2 вид. - Київ, 2002. - Тема 5.
  6. Кон И.С. В поисках себя: Личность и ее самосознание. – М.: Политиздат, 1984. – 335 с.
  7. Кон И.С. Открытие “Я”. – М.: Политиздат, 1978. – 367 с.
  8. Кон И.С. Психология ранней юности: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 255 с.
  9. Кулагіна І.Ю., Колюцкий В.Н.. Вікова психологія: Повний життєвий цикл розвитку людини, 2001
  10. Моляко Р.В. Психокорекції та стратегії деформації Я-образу зовнішності в юнацькому віці // Практична психологія і соціальна робота. – 2004. – №6. – С. 78-80.
  11. Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1989. — 208 с.
  12. Фельдштейн, Д. И. Психология современного подростка [Текст] / Под ред. Д.И.Фельдштейна. - М. : Педагогика, 1987. - 240 с.
  13. Шмелев А.Г. Основы психодиагностики : учеб. пособ. / А.Г. Шмелев. - Ростов н/Д. : Феникс, 1996. 544 с.
  14. Эйдемиллер, Э. Г. Психология и психотерапия семьи [Текст] : [монография] / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. - 4-е изд., перераб. и доп. - СПб. ; М. : Питер, 2008. - 668 с.
  15. Эриксон, Э. Г. Идентичность : юность и кризис [Текст] : пер. с англ. / Э.Г. Эриксон ; Общ. ред. и предисл. А.В. Толстых. - М. : Прогресс, 1996. - 340 с.

Ольга Савиченко
кандидат психологічних наук, доцент кафедри
Юрій Манілов
студент IV курсу

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ

Що секунди навколишній світ посилає нам сотні тисяч сигналів, які фіксуються нашими органами чуття. Але ми сприймаємо лише маленьку долю усього того, що відбувається навкруги. Ранніми дослідженнями особливостей людського сприймання займалися О. Леонт'єв, А. Петровський, В. Вундт, Г. Мюллер, Е. Тітченер та інші. Останнім часом особливо актуальною є проблема сприймання, адже вона має широке прикладне значення. Зокрема, популярними стали дослідження особливостей сприймання політичних образів.

Гіпотезою нашого дослідження стало припущення про те, що існують вікові відмінності у сприйманні політичної реклами, урахування яких впливає на ефективність рекламної кампанії.

Для дослідження було використано авторську модифікацію методу особистісних конструктів Дж. Келлі. Для узагальнення та систематизації отриманих даних ми піддали результати дослідження факторизації.

Розглядаючи результати дослідження особливостей сприймання політичної реклами юнаками, ми помітили, що юнаків умовно можна розділити на дві категорії (див. рис 1.1). Перша категорія – це люди, що формують своє уявлення про кандидата та роблять свій вибір, спираючись на зовнішність.

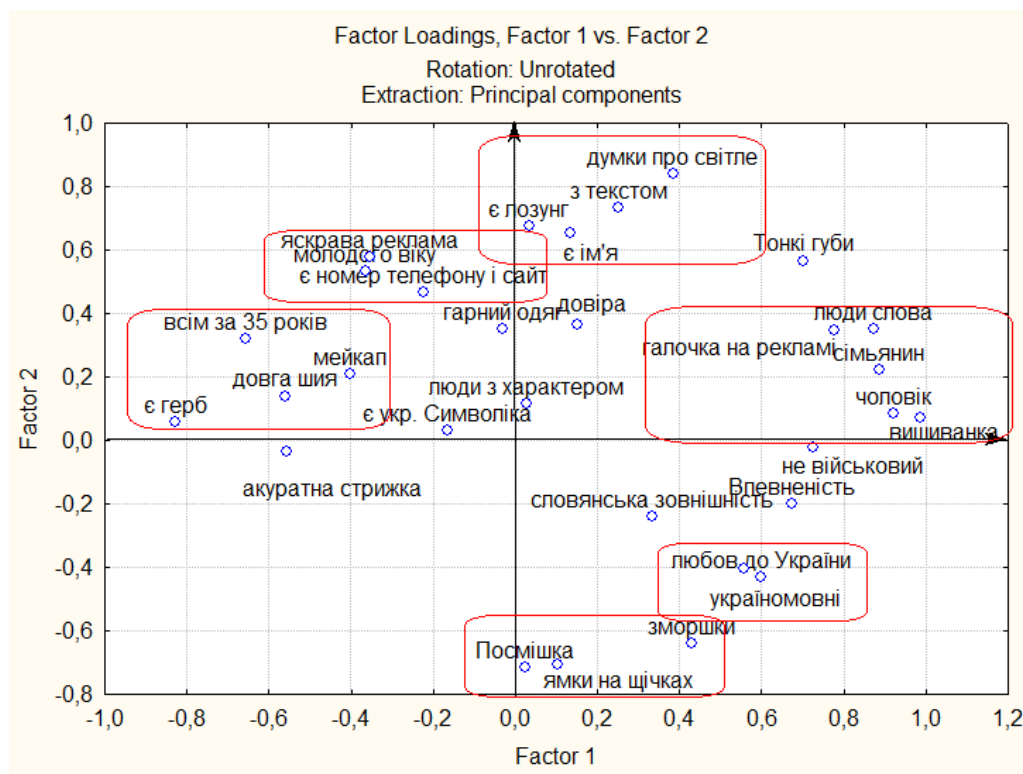

Рис. 1.1 Результати дослідження особливостей сприймання політичної реклами юнаками (позитив)

Про це свідчать виділені ними такі статистично значимі конструкти: ямочки на щічках, довга шия, посмішка, мейкап, акуратна стрижка тощо. В інших досліджуваних категорій такої тенденції не виявлено. Цю ж особливість можна помітити також розглядаючи семантичне поле з негативними рисами (Див. Рис. 1.2). Тут ми бачимо велику групу конструктів, що характеризують зовнішній вигляд, а саме такі: лисий, мордатий, мішки під очима, шії товсті, непричесаний, не повністю видно вухо, кугути.

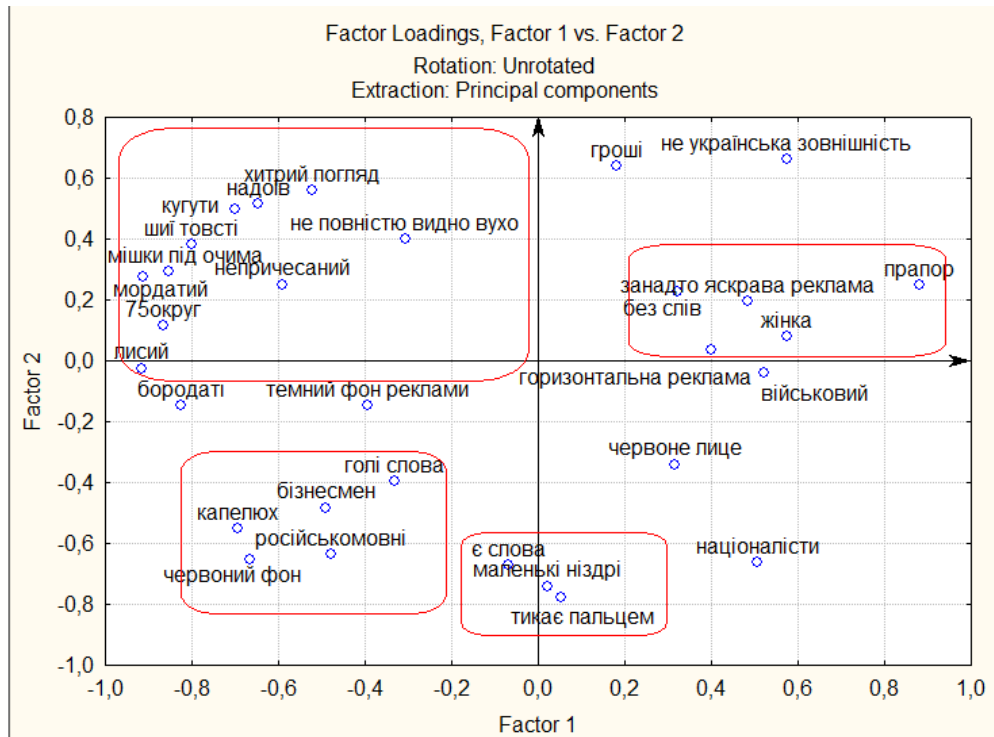

Рис. 1.2 Результати дослідження особливостей сприймання політичної реклами юнаками (негативні риси)

Також цікавими є такі групи конструктів: червоний фон, російськомовні, бізнесмен, голі слова. Можна припустити, що червоний фон асоціюється з комуністичною партією, тому на факторному полі ми бачимо його зв'язок з російськомовністю. Що ж до конструкту «голі слова», він пов'язаний з конструктом «бізнесмен». Можна зробити висновок, що у свідомості юнаків бізнесмени, що вирішили балотуватися на виборну посаду, не викликають довіри.

З іншого боку, серед юнаків є такі, що роблять свій політичний вибір, зважаючи на повноту та якість інформаційного наповнення реклами. Про це свідчать такі виділені ними конструкти: є лозунг, є ім'я, яскрава реклама, є номер телефону і сайт. Цікаво, що конструкти, пов'язані з інформаційним наповненням, розташовані поряд з особистісними якостями типу сім'янин, або думки про світле. Можна припустити, що інформаційне наповнення реклами формує уявлення про особистісні якості кандидата. За особистісними якостями, кандидатів оцінюють також дорослі, для яких характерна позитивна оцінка таких якостей як: патріотизм, націоналізм, мудрість, надійність, досвідченість. Як і юнаки, дорослі оцінюють особистісні якості кандидата, зважаючи на зовнішні атрибути. Наприклад: військова форма, вишиванка, символіка партії, нац. символіка, тощо.

Ми помітили, що думка з приводу бажаного для кандидату віку розділилась. На факторному полі юнаків є конструкт молодий вік, але при цьому, також є конструкт зморшки, який характерний для політиків старшого віку. Можна припустити, що серед юнаків, думка про бажаний вік кандидата розділились.

Троє з чотирьох досліджуваних дорослих виділили молодий вік як бажану характеристику, але на факторному полі з негативними рисами, конструкт «молодий вік» також присутній. Лише досліджувані старшого віку продемонстрували одностайність у своїй думці з приводу віку кандидата. Конструкт «молоді і перспективні», свідчить про те, молодий вік кандидата є бажаним для осіб старшого віку. Загальною особливістю старшої вікової категорії є те, що при оцінці кандидата вони спираються на свій попередній досвід. Наприклад, конструкт «турбота про людей» статистично значимо пов'язаний з такими конструктами: учасник Євромайдану, політична направленість, віруюча, націоналісти, вказана політична партія тощо. Тобто, щоб зрозуміти чи кандидат в перспективі проявлятиме турботу про електорат, вони оцінюють ті якості, на які можна спиратися, враховуючи попередній досвід. Так, наприклад, якщо окрема політична партія вже довела в минулому, що вона турбується про людей, значить і кандидат від цієї партії буде.

Результати проведеного констатуючого експерименту дозволяють зробити висновок, що гіпотеза про те, що виборчий рейтинг кандидата можна збільшити, якщо модифікувати його рекламу з урахуванням вікових відмінностей у сприйманні, частково підтвердилась. Ми справді спостерігаємо збільшення привабливості для виборців кандидата, чия реклама була побудована з урахуванням вікових особливостей сприймання реклами. Проте, ми також говоримо що гіпотеза не повністю підтвердилась, адже результати жодної з досліджуваних категорій не виявилися статистично значимими.

Список використаних джерел

1. Баданина Л. Психология познавательных процессов. – Флинта, 2008. – 240с.
2. Выготский Л.С. Мышление и речь // Избр. психолог.исследования. - М.: Изд. АПН РСФСР, 1956. - 519с.
3. Келли Дж. Теория личности. Психология личных конструктов. - СПб., Речь, 2000. – 249 с.
4. Кириченко В.В. Психологія інформаційної діяльності : навчальний посібник. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 130 с.
5. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: Пер. с англ./ Общ. ред. и предисл. Толстых А. В. - М.: Издательская группа "Прогресс", 1996. - 344 с.

Збірник наукових праць викладачів та студентів

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Випуск 1

Укладачі Журавльова Л.П., Портницька Н.Ф., Дем'янчук Ю.Ю.

Художнє оформлення обкладинки Кириченко В.В.